

مؤلف: صدرالدین محمد شیرازی (ملاصدرا)

مترجم و صاحب امتیاز: شہربانو محلاتی

سرشناسه	:	صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹-۱۰۵۰ق.
عنوان قرارداد	:	الکافی. اصول. شرح
عنوان و نام پدیدآور	:	حقیقت توحید / مولف صدرالدین محمد شیرازی؛ مترجم و صاحب امتیاز شهریانو محلاتی.
مشخصات نشر	:	تهران: برگ سبز، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	:	ج. ۲
فروست	:	شرح اصول کافی، ج. سوم، ج. چهارم.
شابک	:	دوره: 978-964-8215-20-5 ؛ 978-964-8215-21-2 ؛ ج. ۱: 978-964-8215-22-9 ؛ ج. ۲:
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتاب حاضر شرحی بر کتاب الکافی الاصول اثر محمد بن یعقوب کلینی است.
یادداشت	:	ج. ۲ (چاپ اول: ۱۳۹۳) (فیا).
یادداشت	:	بالای عنوان: شرح اصول کافی.
مترجمات	:	ج. ۱. حقیقت توحید (۱) - حقیقت توحید (۲).
موضوع	:	کلینی، محمد بن یعقوب - ۳۲۹ق. الکافی. اصول - نقد و تفسیر
موضوع	:	احادیث شیعه - قرن ۴ق.
موضوع	:	فلسفه اسلامی
شناسه افزوده	:	محلاتی، شهریانو، ۱۳۳۸ -
رده بندی	:	۱۳۹۳ ۲۰۱۶۳ ۲۲۰۵ ۲۸ ۷۲۹ BP
رده بندی	:	۲۹۷/۲۱۲
شماره کتابسناسی ملی	:	۳۶۳۳۷۴۱

اشانتی

شرح اصول کافی، (جلد چهارم) حقیقت توحید (۱)

مؤلف: صدرالدین محمد شیرازی (ملاصدرا)

مترجم، ویراستار و صاحب امتیاز: شهریانو محلاتی

ناشر: برگ سبز

طراح جلد: سروش فدائی منش - صفحه آرا: حمیدرضا قدیجی

تایپ: رویا ساسانی فراز

لیتوگرافی: سایان گرافیک - چاپ: ماه منظر - صحافی: لاله

شمارگان: ۵۰۰ جلد

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳ - نوبت چاپ: اول

قیمت: حقیقت توحید (۲) ۲۱۰۰۰ تومان - حقیقت توحید (دوره دو جلدی) ۴۰۰۰۰ تومان

شابک: ۵-۲۰-۸۲۱۵-۹۶۴-۹۷۸ (دوره دو جلدی) ISBN:978-94-8215-20-5 (2vol.set)

شابک: ۲-۲۱-۸۲۱۵-۹۶۴-۹۷۸ (جلد ۱) ISBN:978-94-8215-21-2 (vol.1)

شابک: ۹-۲۲-۸۲۱۵-۹۶۴-۹۷۸ (جلد ۲) ISBN:978-94-8215-22-9 (vol.2)

آدرس: تهران: م. انقلاب - ابتدای کارگر جنوبی - ابتدای خیابان وحید نظری - بن بست بختیاری - پلاک ۱ - واحد ۲

تلفن ۶۶۴۹۶۹۱۹ - فکس: ۶۶۹۷۶۵۸۵ - همراه: ۰۹۱۲۳۳۷۸۰۳۰

Email: bargesabzpub@yahoo.com

فهرست عناوین

عنوان

صفحه

بخش اول: حقیقت روح

- فصل اول: اقوال اهل اسلام در باب روح ۲۷
- فصل دوم: انواع نفس و قوا و خواص آن‌ها ۳۴
- علت بقای روح کلی الهی ۳۷
- قسام عوالم و وجه تسمیه و خصوصیت هر کدام ۳۷
- فصل سوم: عدم جهل پیامبر ﷺ به روح امری و حقیقت ذات خودش ۳۹
- نشأت گرفتن روح از امر خدا ۴۰
- ام‌الارواح بودن روح پیامبر ﷺ ۴۰
- خلقت آدم و اولادش از روح پیامبر ﷺ ۴۱
- فصل چهارم: حقیقت نفخ و صوت و نتیجه‌ی آن ۴۳
- سبب اشتعال نور روح حیوانی در فتنه‌ی طفلی ۴۶
- فصل پنجم: منشأ حیات ابدی بودن حقیقت روح ۴۹
- سبب منع رسول‌الله از افشای سرّ روح و کشف این حقیقت ۵۰
- تفاوت ارواح بشری به مانند تفاوت ارواح ملائکه ۵۱
- فصل ششم: کیفیت نسبت روح به خدای تعالی با وجود توصیف آن به صفت حرکت و مجانست با باد ۵۴
- فصل هفتم: صفات دالّ بر نفی قدیم بودن ارواح ۵۶
- برهان بر بطلان تقدّم ارواح بر بدن‌ها ۵۷

فصل هشتم: مناسبت و مشابهت نفس به پروردگار در ذات و صفات و أفعال.....	۶۰
مراتب أفعال إلهی.....	۶۳
مراتب أفعال آدمی.....	۶۳
فصل نهم: شباهت نفس به پروردگار سبب برای معرفت خالق.....	۶۵
بخش دوم: اصول مسائل علم توحید و أركان مباحث إلهی و معارف ربوبی	
فصل أول: حمد و ثنای لایق و سزاوار بر خداوند.....	۷۳
فصل دوم: سبب برای خداوند در وجود و ایجادش.....	۷۶
فصل سوم: نفی ترکیب از خدای تعالی.....	۸۲
فصل چهارم: نفی صفات زاید از خداوند.....	۸۴
فصل پنجم: نفی حدّ از خدای تعالی.....	۸۹
فصل ششم: قاصر بودن اُستاد و عبارات از ادا کردن صفات خداوند و عاجز بودن عقول از درک آن‌ها.....	۹۱
فصل هفتم: مرتفع بودن ذات خدای تعالی از زمان‌ها و أوقات و أجال و أمداد.....	۹۷
وجوه در برهان بر تنزیه خدای تعالی از زمان.....	۹۸
فصل هشتم: قرار دادن حدّ خاص از وجود برای هر چیزی توسط خداوند.....	۱۰۴
فصل نهم: نزدیک بودن خدای سبحان به اشیاء نه به حلول در آن‌ها، و دور بودن از آن‌ها نه به جدایی از آن‌ها.....	۱۰۸
فصل دهم: منشأ خالی نبودن خداوند از اشیاء.....	۱۱۰
توحید عرشی.....	۱۱۱

فصل یازدهم: احاطه‌ی علم خدای سبحان به همه‌ی موجودات	۱۱۲
فصل دوازدهم: وجود عالم بر نیکوترین وجه	۱۱۷
فصل سیزدهم: وجود کثرت از خدای تعالی بر ترتیب علت و معلول	۱۲۰
فصل چهاردهم: عدم تغییر در ذات و صفات حقیقی خداوند به سبب تغییر موجودات و اختلاف آن‌ها	۱۲۲
فصل پانزدهم: براءت خدای تعالی از خستگی و سنگینی و تأثرپذیری	۱۲۳
فصل شانزدهم: عدم شباهت صنع خداوند با صنع غیرش	۱۲۶
فصل هجدهم: عینیت علم خداوند به اشیاء قبل از ایجادشان با بعد از ایجادشان	۱۲۹
فصل هجدهم: عدم داعی برای فعل خداوند غیر از ذاتش	۱۳۲
فصل نوزدهم: تأکید اسلام در تنزیه خداوند از صفات فاعلین از خلقش	۱۳۶
فصل بیستم: متفرد بودن خدای تعالی در جمیع جهات و متوحد بودن در انواع وحدتش	۱۳۹
اقسام وحدات	۱۳۹
وحدت جایز در خدای تعالی	۱۴۰
فصل بیست و یکم: مقامات برای خدای تعالی و نفس انسان	۱۴۲
مراتب و مقامات نفس انسانی	۱۴۳
ثبوت همه‌ی صفات و اوصاف احدی و تنزیه و تقدیس برای خدای تعالی به اعتبار ذاتش قبل از خلقت خلق	۱۴۵

فصل بیست و دوم: منتهی شدن تمام فرقه‌های اسلامی به

علی علیه السلام ۱۴۷

شواهد نقلی در معرفت فضل و کمال علم و حکمت علی علیه السلام ۱۴۹

فصل بیست و سوم: قواعد عمده در مسائل مجوس ۱۵۳

وجوه در سبب ممزوج شدن نور با ظلمت ۱۵۳

وجوه در سبب خلاصی و رهایی نور از ظلمت ۱۵۴

فرقه‌ای در مذهب مجوس ۱۵۵

فصل بیست و چهارم: شباهت عمده‌ی در این فرقه‌ها ۱۵۷

بخش سوم. جامع توحید و لوازم آن

فصل اول: تنزیهات و مجیدات خدای تعالی ۱۶۵

فصل دوم: برهان قطعی ب عدم اتحاد علت با معلول و اتصاف به آن

..... ۱۶۸

فصل سوم: معنای رؤیت و مشاهده و موانع از إدراک عقل ۱۷۱

معنای رؤیت و مشاهده ۱۷۳

موانع از إدراک عقل ۱۷۳

راههای رفع مانع رؤیت خدای تعالی از قلوب ۱۷۴

فصل چهارم: اُعلی و اَشرف و اَبسط بودن جمیع کمالات و خیرات

حاصل برای خدای تعالی ۱۷۶

فصل پنجم: عدم وجود مبدء و غایتی برای مبدء و غایت کل ۱۸۱

زاید نبودن صفات خدای تعالی بر ذاتش ۱۸۰

خالی نبودن خداوند از چیزی از اَشیا ۱۸۱

فصل ششم: مخالفت صفات خدای سبحان با صفات مخلوقین ...	۱۸۳
فصل هفتم: برهان قطعی بر تنزیه خدای تعالی از مخلوقات و صفاتش	۱۸۷
برهان بر عدم إدراک خدای تعالی و خروج او از جنس جواهر	۱۸۷
کلام بعضی شارحین در شرح این قول امام علیه السلام و وجوه اشکالات در آن	۱۸۸
فصل هشتم: دلایل نفی ضد از خدای تعالی	۱۹۱
اقسام تضاد	۱۹۳
قسم سوم: خشن (زبر) و لین (نرم)، صرد (بارد یا سرد) و حرور (گرم)؛	۱۹۴
فصل نهم: سبب مرگ و غایت و حکمت آن	۱۹۶
فصل دهم: سبب نیل نسی ترکیب و تضایف از خدای تعالی	۱۹۸
برهان بر عدم وقوع نشو و نما در آن	۱۹۹
عدم حجاب بین خدا و خلق	۱۹۹
فصل یازدهم: اتصاف خدای تعالی به جمیع صفات حقیقی قبل از خلقت خلق	۲۰۱
مقدمات بحث	۲۰۱
بخش چهارم: مناهج توحید و تنزیه محقق و تنزیس برتر و تمجید سزاوار برای حق تعالی	
فصل اول: مناهج توحید و تنزیه خداوند	۲۰۶
اقسام غالیه	۲۰۸
فصل دوم: بطلان مذاهب تشبیه	۲۱۲
فصل سوم: عدم رؤیت خداوند با آلات بصری	۲۱۸
فصل چهارم: کیفیت وحدت و خالقیت و علم خدای تعالی	۲۲۱

فصل پنجم: اشکالات در محدود کردن خدای تعالی و إخلال در	
توحید ذات و صفات	۲۲۵.
بطلان مذاهب تجسیم	۲۲۷.
فصل ششم: مراتب معرفت صانع	۲۳۱.
احتمالات محال در زاید بودن علم خدا بر ذاتش	۲۴۳.
فصل هفتم: راه‌های انحرافی مردم به دلیل عجز از تصوّر وجود	
معی الهی	۲۴۵.
عدم توصیف خداوند به صفات مخلوقین	۲۴۸.
فصل هشتم: شگفتی‌های عظمت و أوصاف خدای تعالی	۲۵۲.
فصل نهم: کیدیت جاه‌یت خدای تعالی برای بطون و ظهور	۲۶۴.
علّت عدم قدرت عقول متفکرین در انکار خداوند	۲۶۶.
فصل دهم: أقسام تعریف حقّ ذات چیزی	۲۶۹.
طریق احتجاج موسی و ابراهیم علیه السلام با منکرین خداوند	۲۷۰.
فصل یازدهم: حقیقت عبودیت به عنوان غایت خلق و ثمره ایجاد ..	۲۷۶.
حکمت در نصب حجّت‌ها و بیّنات برای بندگان	۲۷۸.
محمود بودن خداوند در بدایت و نهایت	۲۷۹.
فصل دوازدهم: أُمور در کبریاء و اختصاص استحقاق آن به خدای	
تعالی	۲۸۳.
علّت دوام استیلای خداوند بر عرش و تعالی او بر خلق	۲۸۵.
معانی حدّ و علّت سلب همه‌ی آن‌ها از خداوند	۲۸۶.
علّت تواضع و فروتنی و اشتیاق جمیع موجودات برای نور و عظمت خداوند	۲۸۷.

فصل سیزدهم: عدم انفکاک فاعلیّت و اولیّت خداوند از غایت	
آخریت او	۲۹۰.....
ظهور خداوند بر هر چیزی و مشاهده‌ی جمیعت اُماکن	۲۹۲.....
عدم محسوس بودن خداوند با یکی از حواس	۲۹۳.....
تام‌الفاعلیّه بودن خداوند و عدم جدایی فعلش از علم و اراده‌ی او	۲۹۳.....
حقیقت حمد و عدم قدرت اُحدی بر شکر و حمد منعم و معطی	۲۹۵.....
فصل چهاردهم: و جوهر در استعاذه و استغفار اُئمه‌ی معصومین	
از گناهان	۲۹۷.....
فصل پانزدهم: اُصول معارف و مسائل نبوّت و ولایت	۳۰۴.....
شرایط خلافت و اُمارت	۳۰۴.....
مراتب مردم در قوّه‌ی نحاس	۳۰۵.....
فصل شانزدهم: علّت برین دُحمَد ﷺ بر سایر اُنبیا و ترتب غایت	
بعثت و فایده‌ی نبوّت بر وجود شریف او	۳۰۸.....
فصل هفدهم: مواعظ و نصایح در جنت تهذیب نفوس و ارشاد خلق	
به طریق رستگاری	۳۱۲.....
بخش پنجم: نوادر توحید	
فصل اوّل: مراد از وجه الله و اقسام و مصادیق آن	۳۱۷.....
حقیقت وجود در خدا و ماسوای او	۳۱۹.....
فصل دوم: غایت موجودات بعد از دو نفخه‌ی قیامت صغری و کبری	۳۲۱.....
علّت بقای وجه الله و عدم فنای آن	۳۲۲.....
فصل سوم: اقسام ذوات کامل و مفارق از عالم نفوس و اجرام و	
اسامی آن‌ها	۳۲۵.....

فصل چهارم: حیات آخروی و نعمت‌های آن بر حسب حال و به مقدار	
همّت و حوصله‌ی هر کس	۳۲۷.....
توجه به سوی خداوند و تقرب به او به عنوان غایت همه‌ی اشیا	۳۲۷.....
معرفت و عبادت ملاک کمال انسان	۳۲۸.....
فصل پنجم: مثانی و وجه الله بودن ائمه‌ی معصومین در روی زمین	۳۳۱.....
مبادی اطلاق مثانی و سبب آن‌ها	۳۳۲.....
مشابیه هر کدام از قرآن و مثانی	۳۳۲.....
فصل ششم: توسط بودن مرتبه‌ی وجودی عالم‌أمر و کلمه‌ی بین	
ذات احدی و عالم خلق	۳۳۵.....
فصل هفتم: شهادت بر اتحاد ذوات ائمه علیهم‌السلام در مقام قرب با عقل	
أول و ملک اقرب و عالم‌أمری	۳۳۸.....
اشتمال ذات انسان کامل بر سه ساحت انسانی در این عالم	۳۴۲.....
فصل هشتم: اختصاص انسان کامل به صدق جمیع معانی اسمای	
الهی بر او	۳۴۴.....
اقسام موجودات در صدق معانی بعضی از اسما بر آن‌ها	۳۴۵.....
فصل نهم: آشکار شدن جمیع اسما و صفات در ارواح اولیای	
کاملین و ملائکه‌ی مقربین	۳۴۷.....
مقامات و درجات جوهری انسان کامل	۳۴۸.....
اسامی متوسط عقلی بین خدای تعالی و خلق او در وجود و ایجاد	۳۴۹.....
فصل دهم: حشر ائمه‌ی معصومین به سوی خداوند در دنیا	۳۵۲.....
تساوی نسبت ذوات مستغرق در جلال خدا با نسبت قُوا به نفس مدبّر	۳۵۳.....
اعتبارات در قُوا	۳۵۳.....

وجه تسمیه‌ی ابراهیم علیه السلام به «خلیل»	۳۵۴
اعتبارات در اعیان	۳۵۴
فصل یازدهم: کیفیتِ انتسابِ تغییرات و انفعالات به حقّ تعالی	۳۵۶
نتایج جالس بودن ولیّ کامل در حدّ مشترک بین حقّ و خلق	۳۵۸
فصل دوازدهم: جهات در اولیای کامل متوسط بین خدا و خلق	۳۶۰
حالات غضب در موارد مختلف	۳۶۱
حالات شهوت در موارد مختلف	۳۶۱
نحوه‌ی إلحاق انفعالات به خداوند	۳۶۲
فصل سیزدهم: رجوه در هلاکت و نابودی خداوند در صورت وارد شدن تمسک در ذات و صفات او	۳۶۵
فصل چهاردهم: دفعِ رهم لزوم کثرت و تجسم از خداوند از جهت ورود الفاظ شبیهی در قرآن و لسان شریعت	۳۶۸
مقصود از جنب الله و مصادیق آن	۳۶۹
وصول همه‌ی ائمه علیهم السلام به مقام قرب و مندب خلافت الّهی	۳۷۱
فصل پانزدهم: انحصار حقیقت پرستش و عرفان و توحید خدا در ائمه علیهم السلام	۳۷۱
معانی محتمل در حدیث	۳۷۱
وجه در خالص نبودن توحید اصحاب عدل و توحید	۳۷۲
معنای حجاب خدا بودن محمد صلی الله علیه و آله	۳۷۳
فصل شانزدهم: نتایج استغراق و محو شدن وجود و نور ائمه در ذات حقّ تعالی	۳۷۴
پیامبر و ائمه به منزله‌ی نفوس بندگان و ذوات آنها	۳۷۵
ولایت و اطاعت ائمه علیهم السلام و ظلم و عصیان به آنان به منزله‌ی ولایت و اطاعت خدا و ظلم و عصیان به او	۳۷۶

أئمه عليهم السلام مصادیق حقیقی مؤمنون و بندگان خدا ۳۷۶.

بخش ششم: بداء

- فصل أول: تصحيح لفظ بداء و معنای لغوی آن ۳۸۱.
- فصل دوم: ذکر بعضی از طعن‌ها و تشنیعات مردم بر قول به بداء ۳۸۳.
- فصل سوم: ذکر اعتذارات قوم و توجیهات آن‌ها برای معنای بداء .. ۳۸۷.
- فصل چهارم: دفع کلام آن‌ها و از بین بردن اساس و بیان آنان ... ۳۹۱.
- فصل پنجم: تحقیق نسخ ۳۹۴.
- فصل ششم: تصحیح قول به بداء بر حسب نقل از ائمه‌ی هدی عليهم السلام ۳۹۹.
- از خداوند ۳۹۹.
- انواع حوادث واقعی در عالم ۴۰۳.
- فصل هفتم: تأکید بر بیان مؤلف تأیید نورانیت آن ۴۰۶.
- فصل هشتم: استدلال بر رتبه‌ی بداء با نص قرآنی ۴۱۱.
- فرق بین نسخ و بداء ۴۱۲.
- کیفیت محو و اثبات با قلم الهی در لوح ۴۱۲.
- فصل نهم: خصایص مورد عهد خداوند بر انبیاء قبل از بعثت آنان ... ۴۱۴.
- فصل دهم: اثبات بداء از طریق انواع أجل ۴۱۷.
- فصل یازدهم: أطوار خلقت و تجلی خداوند در مجالی کثرت ۴۲۰.
- مراتب و حالات انسان در خلقت ۴۲۴.
- فصل دوازدهم: تقسیمات در علم و أقسام و حکم آن‌ها ۴۲۵.
- فصل سیزدهم: عدم وجود جهل و اظهار خلاف در نسبت بداء به خداوند ۴۲۹.

فصل چهاردهم: مراتب چهارگانه‌ی علم خداوند و نحوه‌ی علم او به	
جزئیات	۴۳۱.....
نحوه‌ی شهود خداوند برای اشیای جزئی زمانی و مکانی	۴۳۱.....
علم خداوند به جزئیات قبل از وجودشان	۴۳۵.....
فصل پانزدهم: أجر زیاد و ثواب عظیم در اعتقاد به بداء	۴۳۶.....
فصل شانزدهم: أصول نبوت و ارکان بعثت	۴۳۸.....
حقائق سجد و علت توقف نبوت بر آن	۴۳۸.....
حقایق عبودیت و طاعت و علت توقف نبوت بر آنها	۴۳۹.....
مراد از علم محتسب	۴۴۰.....
فصل هفدهم: مراتب قبل از وجود افعال خارجی و موجودات مادی و	
خاصیت هر کدام	۴۴۱.....
مراتب و مبادی افعال اختیاری	۴۴۳.....
فصل هجدهم: ترتیب ذاتی بین امور و مراتب	۴۴۷.....
منشأ بداء و امکان وقوع آن در بعضی از این مراتب مذکور	۴۴۸.....
فصل نوزدهم: حقیقت انواع وجودات در عوالم	۴۵۰.....
فصل بیستم: کیفیت ارتباط نحوه‌ی إدراکات انسان کامل با عوالم	
سه گانه	۴۵۴.....
انحصار بداء در وجود خارجی قبل از وقوع و تحقق آن	۴۵۴.....
خاصیت هر کدام از این مراتب	۴۵۵.....

بخش هفتم: خصلت‌های مؤثر در ایجاد اشیا و معنای مشیت و اراده

فصل اول: موجودیت همه‌ی اشیا با هفت خصلت	۴۵۹.....
فصل دوم: حقیقت مشیت و اراده در خدای تعالی	۴۶۲.....

فصل سوم: بازگشت محبت خدا به غیرش به محبت به ذاتش	۴۶۵
فصل چهارم: جواز اراده‌ی عدم وقوع مأمور به و وقوع منهی عنه در أمر و نهی تکلیفی به سبب علم خداوند به مصلحت عظیم در آن	۴۶۸
فصل پنجم: اقسام اراده‌ی خداوند و حکم هر کدام	۴۷۱
فصل ششم: مخالفت اراده و مشیت خداوند با محبت و رضایت در	
ورد شرور و آفات	۴۷۴
فصل هفتم: مسائل شریف در علم الهی	۴۷۶
حدوث علم پیش از علم و مشیت خداوند	۴۷۷
یافت شدن همی با قوت و قدرت خداوند	۴۷۷
نسبت همه‌ی شئی و کمالات به خدا و نسبت همه‌ی شر و بدی‌ها به بندگان و	
مخلوقات	۴۷۷
اولویت جاعل و مبدع چیزی از عالم آن شئی	۴۷۸
اولویت نسبت زشتی‌ها و بدی‌ها به مبدی آن‌ها نسبت به مبدء عالی	۴۷۹
زاید نبودن غایت و غرض فعل خداوند بر ذاتش	۴۷۹
فصل هشتم: شبهات ابلیس و پاسخ آن‌ها	۴۸۳
فصل نهم: جواب‌های حکیمانه‌ی تفصیلی از این شبهات	۴۸۸
فصل دهم: حقیقت امتحان و آزمایش	۴۹۵

بخش هشتم: سعادت و شقاوت و خیر و شر

فصل اول: دوام محبوبیت و مبعوضیت سعید و شقی در نزد خدای	
تعالی	۴۹۹
کیفیت کمال قوا و جواهر عقلی عالی و انسان	۵۰۰
مراتب سعادت	۵۰۱

فصل دوم: مسائل موجود در سعادت و شقاوت انسان	۵۰۳.....
ازلی بودن سعادت و شقاوت انسان	۵۰۳.....
محبوب بودن سعید و مبغوض بودن شقی نزد حق تعالی	۵۰۴.....
دائمی بودن محبوبيت و مبغوضيت نزد حق تعالی	۵۰۴.....
تفاوت جوهر نفس انسانی در شرافت و شرارت	۵۰۸.....
فصل سوم: سبب دوام و جاودانگی سعادت سعداء و عذاب أشقيا با وجود محدودیت اعمال	۵۱۰.....
منشأ و مقتضای سعادت سعداء و شقاوت أشقيا	۵۱۱.....
منشأ حکم خدای تعالی به عذاب و شقاوت یا ثواب و سعادت	۵۱۲.....
فصل چهارم: دعوات و علامات بودن أفعال و إرادات خلائق و تبعیت آنها از حکم خدای تعالی	۵۱۴.....
سرشت و فطرت اصلی انسان به عنوان منشأ اصلی سعادت نه صورت اعمال و أفعال	۵۱۵.....
فصل پنجم: حقیقت شرّ و أقسام آن	۵۱۶.....
عدم وجود برای شرّ حقیقی	۵۱۷.....
اختصاص صدور و جعل به خیر	۵۱۹.....
فصل ششم: موارد عدم نیاز به علت در رابطه با کیفیت ورود اصناف شرّ در قضای الهی	۵۲۱.....
نسبی بودن شرور در عالم	۵۲۲.....
فصل هفتم: أقسام موجودات برحسب اعتبار وجود شرّ و عدم آن	۵۲۴.....
تقسیم انسان به دو قسم برحسب نشأه‌ی ثانی	۵۲۵.....

انسان کامل در علم و عمل و بالغ در جهل و رذیلت دو غایت در خیر و سعادت و

شرّ و شقاوت ۵۲۶

فصل هشتم: فلسفه‌ی تفاوت عقول و إدراکات و أشواق و إرادات

بر حسب اختلاف طبایع و غرایز و جبلّات ۵۲۷

فصل نهم: أمیر المؤمنین (علیه السلام) مصداق بارز صراط مستقیم ۵۳۵

بخش نهم: جبر و قدر و امر بین امرین

فصل اول: بیان إشکال جبر و مفسد لزوم سلب اختیار از أفعال صادر

از قضا و قدر الهی ۵۴۱

مفسد جبر و قدر ۵۴۴

وجوه در تفسیر قضای ۵۴۶

بیان إشکال جبر و جواب آن بر اساس این وجوه ۵۴۷

فصل دوم: علت عدم منافیّات حکم خدای تعالی و جریان قضا و قدر

او با قدرت اختیار بنده و حسن تکلیف و توازن عقاب او ۵۴۹

لوازم اختیار و تکلیف مقصود از حکمت ۵۵۰

فصل سوم: معنای مختار بودن خدای تعالی و لغزش قدر او ۵۵۳

فصل چهارم: نحوه‌ی تأثیر کیفیات نفسانی در وجوب پیروی ۵۵۶

أنواع ملائمات و منافرات در طلب چیزی ۵۵۶

فصل پنجم: إشکالات جبر و پاسخ آن‌ها ۵۵۸

فلسفه و حقیقت ابتلا و آزمایش ۵۶۱

فصل ششم: باطل و کذب بودن امر خدا به فحشا و منسوب بودن

شرّ و بدی به او ۵۶۳

فصل هفتم: عدالت و حکمت خداوند دلیل بر عدم اجبار خلق بر	
معاصی و رها کردن آن‌ها به حال خودشان	۵۶۶.....
توقف افعال بنده بر ادراک و قدرت و اراده‌ی او	۵۶۶.....
قدرت و عدم قدرت بر ملامت بنده در افعالش ملاک در تشخیص فعل بنده و خدا	۵۶۷.....
عدم جبر بنده بر معاصی و فحشا	۵۶۸.....
فصل هشتم: انواع مذاهب در جبر و تفویض و بیان بطلان آن‌ها و	
منع از اعتقاد به آن‌ها	۵۷۰.....
اعتقاد و قدری و جبری در قضا و قدر و إشکالات در آن	۵۷۲.....
مذهب متوسط بین جبر و تفویض	۵۷۳.....
فصل نهم: سببیت مذهب ائمه علیهم‌السلام و عرفای محققین و اولیای	
کاملین در جبر و تفریط در قیاس به مذاهب دیگر	۵۷۵.....
فصل دهم: عدم اعتقاد اهل بهائیت و آتش و ابلیس به مذهب قدری	
دلیل بر بطلان آن	۵۷۸.....
فصل یازدهم: سر در اسما و صفات خداوند و مظاهر آن‌ها	۵۸۰.....
فصل دوازدهم: دو جهت جبر و اختیار در افعال بنده	۵۸۴.....
جمع بین شرع و توحید در کلام غزالی	۵۸۵.....
فصل سیزدهم: قصور و ناتوانی نفس از درک حقایق، منشأ	
گمان‌های باطل در جبر و اختیار و طریق رفع آن	۵۸۷.....
ممالک و مقامات بازدارنده‌ی از توحید توسط شیطان	۵۸۹.....
فصل چهاردهم: گفتگوی ناظر در مشکات نور خدا با کاغذ، دوات،	
دست و انگشتان، قلم، قدرت، اراده، علم، عقل و قلب	۵۹۲.....
جهت نسبت فعل بنده به فعل خدا	۵۹۸.....

فصل پانزدهم: وقوع خیر به قضا و رضای خداوند و شرّ به قضای او

فقط نه رضای او ۶۰۰

فصل شانزدهم: وجود مرحله‌ی وسیع‌تر از وسعت بین آسمان و

زمین مابین جبر و اختیار ۶۰۳

فصل هفدهم: انحصار درک منزلت بین جبر و اختیار به عالم ربّانی ۶۰۶

فصل هجدهم: وجوه در نظر کردن به مشیت و اراده‌ی خدا و بنده

جنت دفع تنافی و تناقض در احادیث ۶۰۹

فصل نوزدهم: وجه در انتساب حسنات بنده به خدا، و بدی‌های او به

خودش ۶۱۵

فصل بیستم: کلام عنایه‌ی نیشابوری در بیان اعتراضات بر قضا و

قدر و پاسخ آن‌ها ۶۱۸

فصل بیست و یکم: کلام سید محمد در صفات متقابل خدای تعالی ۶۲۳

فصل بیست و دوم: حقیقت توحید افعالی با رعایت جانب وحدت و

کثرت ۶۲۵

حقیقت امر بین الأمرین ۶۲۵

فصل بیست و سوم: دلالت نظرات افاضل متأخّرین بر توحید افعالی

بر جبر محض ۶۲۹

فصل بیست و چهارم: کیفیت جمع بین دو حکم اثبات قدرت و

اختیار، و جبر و اضطرار برای مکلف ۶۳۳

بخش دهم: استطاعت و قدرت بنده بر فعل و ترک

فصل اول: مدار حصول طاعت و معصیت و ترتّب ثواب و عقاب بر

استطاعت بنده بر فعل و ترک..... ۶۴۱

خصلت‌های معتبر در حصول استطاعت ۶۴۲

فصل دوم: استعداد تام و آمادگی کامل بنده بر فعل و ترک با وجود

قدرت و علم و اراده در آن‌ها ۶۴۵

فصل سوم: اقسام بندگان خدا و نسبت هر کدام به مشیت ربانی و

اراده‌ی الهی ۶۵۰

اقسام افعال و بندگان خدا ۶۵۲

احوال نفوس و ابدان ۶۵۵

فصل چهارم: بحیثیت جاودانگی اهل آتش در نار ۶۵۷

اصول حکمت ۶۵۸

فصل پنجم: اقسام انسان به حسب اختیار و هوای خود و عاقبت

هر کدام ۶۶۲

فصل ششم: مشروط بودن تکالیف بندگان به استطاعت ۶۶۵

بخش یازدهم: بیان حجت‌های خدا بر بنده و اختلاف آن

فصل اول: استحقاق ثواب و عقاب بر حسب تمامیت غرائز ۶۶۹

فصل دوم: إفاضه‌ی معرفت از جانب خدا و علل تأثیر اختیار و صنع

بنده در آن ۶۷۰

فصل سوم: إعطای زمینه‌ی کمال برای هر نوع از انواع موجودات از

خزائن رحمت خدا ۶۷۳

کیفیت تمایز کمال انسان از کمالات سایر انواع حیوان ۶۷۵

فصل چهارم: استدلال بر آیات دال بر وجوب حصول معرفت برای

بنده از جانب خداوند ۶۷۶

فصل پنجم: مقصود از نجات در آیهی «هدیناه النجدين» ۶۷۹

فصل ششم: فایدهی تکلیف و اختلاف آن بر حسب اختلاف خیرات و

سعادات، شرور و شقاوات ۶۸۱

فصل هفتم: قاعدهی وجوب شکر منعم و اقسام نعمت‌های خدای

تعالی ۶۸۴

فصل هشتم: عدم تأثیر اختیار بنده و صنع او در شش امر از کیفیات

نفسانی ۶۸۷

فصل نهم: ایجاد شناخت و معرفت قبل از تکلیف از جمله حقوق خلق

بر خداوند ۶۹۰

فصل دهم: سه اصل اساسی بودن تکالیف الهی و سوق دهنده‌ی به-

سوی خیر و صلاح بندگان ۶۹۳

بخش دوازدهم: هدایت

فصل اول: رابطه‌ی تأثیر اسباب تبعی و خذلان در قوت و ضعف با

استعداد و تمایل به درجات و درکات ۷۰۱

اقسام سعادت ۷۰۴

فصل دوم: حقیقت ایمان و تفاوت آن با ظاهر اسلام ۷۰۵

کیفیت حصول ایمان یقینی و تأثیر تکلیف و تأدیب و سعی و عمل در او ۷۰۵

آسامی و تعبیرات مختلف در کمال نفس انسانی و قلب معنوی ۷۰۶

مقصود از دخول کلمه‌ی جامع علیا و کلمه‌ی سفلی ظلمانی در قلب انسان ۷۰۷

فصل سوم: کلام عرفا درباره‌ی شر و شقاوت ۷۱۰

سبب اختلاف بندگان در سعادت و شقاوت ۷۱۸

فصل چهارم: کیفیت حصول هیئات و ملکات نفسانی و آثار آن‌ها .. ۷۲۰	
فصل پنجم: اقسام کاتبان اعمال و اقوال بنی آدم و کیفیت کتابت آن‌ها ۷۲۳	
فصل ششم: کیفیت دیدن صحیفه‌های باطن و ذات و وقت آن ۷۲۶	
روایات در باب اعمال و قرین بودن آن‌ها با انسان در روز قیامت ۷۲۷	
فصل هفتم: مقصود از إرادۀ خداوند برای خیر و سعادت یا شرّ و شَرارت بندگان ۷۳۱	
فصل هشتم: آیات دال بر مطابقت جزاء با نفس عمل ۷۳۴	
فصل نهم: غایت و ثمره‌ی ایمان ۷۳۶	
نهی از مخاصمت با مردم به خاطر دین خود ۷۳۸	
فصل دهم: ثمره مخاصمتی در مذهب بین ارباب آراء و أصحاب هوا و هوس ۷۴۰	
فصل یازدهم: حقیقت اسلام و ایمان ۷۴۳	
کیفیت تحصیل تصوّر حقیقی و تصدیق یقینی ۷۴۴	
اقسام حجت ۷۴۶	
فصل دوازدهم: اهمیت جهاد با نفس و آثار آن ۷۴۷	
سبب جهاد با نفس و کیفیت آن ۷۴۸	
فصل سیزدهم: قوای موجود در انسان و افعال هر کدام ۷۵۰	
حال نفس در صورت استخدام او توسط سه قوه‌ی شهوت و غضب و شیطان ۷۵۱	
فصل چهاردهم: اقسام هدایت و کیفیت تحصیل و فایده‌ی هر کدام ۷۵۳	
فصل پانزدهم: انحصار آنمه علیه السلام در گرفتن میراث نبوت از جانب خداوند ۷۵۶	

فصل شانزدهم: مصادیق ولایت خدا و شیطان و آثار هر کدام... ۷۵۹

فصل هفدهم: نابودی و عدم بقای غایات جزئی و نظامات وهمی

دنیاوی و طاغوت ۷۶۲

فصل هجدهم: أقسام قلوب بشری و ارواح انسانی در قبول خیر و

شر ۷۶۵

فصل نوزدهم: علامت شناخت اهل ایمان و تابعان اولیای الله یا اهل

نفاق و کفر و تابعان اولیای شیطان ۷۷۱

فهرست منابع ۷۷۷

www.ketab.ir